

درس چهارم

سبک عراقی
سبک‌شناسی قرن‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم

علوم و فنون ادبی (۲)

❖ مروری بر اوضاع اجتماعی این دوره

➤ حمله مغول سبب خدشه دار شدن احساسات و غرور ملی ایرانیان شد.

➤ اندیشه‌هایی مثل بی اعتباری دنیا، اعتقاد به قضا و قدر رواج پیدا کرد.

➤ مفاهیم عرفانی شعر این دوره پرهیز از زهدریایی، توجه به صفا و پالایش درون پر

شد.

➤ و ...

❖ ویژگی های شعر عراقی

الف) ویژگی های زبانی:

درهم آمیختگی ویژگی های نو و کهنه

کم شدن واژه های اصیل فارسی و جایگزینی آنها با واژه های عربی.

استفاده بسیار اندک از "مر"، "ایدون"، "ایدر"، "اَپر"

استفاده از "می" به جای "همی" و "در" به جای "اندر"

❖ ویژگی های شعر عراقی

پ (ویژگی های ادبی :

رونق و فراوانی قالب غزل و تثبیت تخلص

توجه به صنایع بدیع و معانی

فاصله گرفتن شعر از دربار و از بین رفتن قصیده

رواج غزل های عارفانه و عاشقانه.

❖ ویژگی های شعر عراقی

پ (ویژگی های فکری:

معشوق زمینی و دست یافتنی سبک خراسانی، جای خود را به معشوقی والا و گاه آسمانی می دهد.

توجه به امور اخروی و بی اعتبار دانستن دنیا و اعتقاد به قضا و قدر رونق یافت.

پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفای درون و برتری عشق بر عقل، از مفاهیم عرفانی شعر این دوره است.

پس از حمله مغول، به سبب شکست احساسات و غرور ملی، ایرانیان، روی تصوف آوردند.

مقایسه ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی

عراقی	خراسانی
ستایش عشق	ستایش خرد
غم‌گرایی	شادی‌گرایی
فراق	وصال
ذهن‌گرایی یا توجه به دنیای درون	واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون
رواج روحیه عرفانی و اخلاقی	رواج روحیه پهلوانی و حماسی
پاور به قضا و قدر	پاور به اختیار و اراده
اسمانی بودن معشوق	زمینی بودن معشوق
بازتاب پیشتر علوم در شعر	بازتاب اندک علوم در شعر

❖ ویژگی های نثر در قرون هفتم و هشتم و نهم

الف) ویژگی های زبانی:

ضعیف شدن نثر فنی و در نهایت از بین رفتن آن در دوره تیموری در قرن هشتم

ساده شدن نثر بیش تر کتاب ها

ورود واژه های مغولی و پس از آن، ترکی

ضعف و سستی در ساختار جمله ها

رواج و رونق " تاریخ نویسی " به زبان ساده

بازنویسی کتاب های نثر فنی به زبان ساده.

بازنویسی کتاب های نثر فنی به زبان ساده.

- یکی از کتاب هایی که در این دوره به نثر ساده باز نویسی شد، کتاب « کلیله و دمنه » است.
- این کتاب را واعظ کاشفی بازگردانی کرد.
- نام آن را « انوار سهیلی » گذاشت.

ورود واژه های مغولی و پس از آن، ترکی
تعدادی از واژه ها، از جمله بیلاق، قشلاق، یورش، قشون و ... در زبان امروز به کار می رود.

- حسین بایقرا، امیرعلیشیرنوایی ترکی گویی را در هرات تشویق می کردند.
- امیر علی شیرنوایی کتابهای محاکمه اللعتین، مجالس النعانس، محبوب القلوب را به ترکی نوشت.
- ظهیرالدین بابر کتاب بابر نامه را به ترکی نوشت.
- تعدادی از واژه ها، از جمله بیلاق، قشلاق، یورش، قشون و ... در زبان امروز هم به کار می رود.

رواج و رونق " تاریخ نویسی " به زبان ساده

- ✓ نثر این کتب تاریخی یک دست و فصیح و روان نیست.
- ✓ علاقه مغولان به ثبت وقایع پدران و اجدادشان سبب رواج تاریخ نویسی در دوره مغول و تیموری شد.
- ✓ حاشیه نویسی های متعدد به نثر ساده بر کتب تاریخی قدیمی انجام شد.

❖ ویژگی های نثر در قرون هفتم و هشتم و نهم

پ (ویژگی های ادبی:

توجه به صنایع ادبی به جای تعمق و تفکر

توجه به ظاهر سازی و صنایعی چون ذوقا فیتین و ذوبحرین
سرایی و ماده تاریخ و ...

آوردن سجع های متوالی و استعاره های دور از ذهن و پی روح

ویژگی های نثر در قرون هفتم و هشتم و نهم ❖

پ (ویژگی های فکری

کم شدن دقت و صحت مطالب به دلیل کشته شدن و متواری شدن فضلا و از بین رفتن کتابخانه

کم شدن تحقیق و پژوهش به علت نبود استادان بزرگ و از بین رفتن مراکز علمی.

کنار آمدن عرفا با مغولان و از دست دادن اصالت خود و مشغول شدن به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات آن.

